ГАЗЕТА З БЕЛАРУСІ

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ● ● NO. 48 (3552) ● ● ЧАЦВЕР, 21 СНЕЖНЯ, 2017

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Вандроўка на зямлю продкаў

Фільм пра падарожжа ў Беларусь супляменнікаў з Паўладара з’явіўся на папулярным сайце YouTube Стар. 2

Блізкія рэчы з далёкіх часоў Стар. 3

Галерэя таленавітых сяброў

Мастацкая галерэя “Універсітэт культуры” актыўна рэалізуе разнастайныя творчыя праекты з беларусамі замежжа Стар. 4

ТРАДЫЦЫІ

Скарбы добрых спраў

У Цюмені шырока і прыгожа святкаваўся 20-гадовы юбілей Нацыянальна-культурнага таварыства “Аўтаномія Беларусь”

З вышыні гадоў заўсёды цікава глядзець на пройдзены шлях: што зроблена, як рухаца далей? У Цюмені ж да юбілею суполкі прымеркаваныя былі сёлетнія Дні беларускай культуры, якія праходзілі па вобласці з 22 кастрычніка па 2 снежня. На розных пляцоўках ладзіліся сустрэчы, канцэрты, выставы… Дзякуючы ім ахвотныя маглі знаёміцца з узорамі беларускай культуры, больш даведацца пра святы, звычаі, абрады беларусаў у Сібіры. У прыватнасці, пра пераемнасць традыцый, повязь пакаленняў сведчыла выстава “У промнях сонца”, што ладзілася ў сяле Дзясятава Ішымскага раёна: дэманстраваліся лепшыя працы юных мастакоў з мясцовай Дзіцячай студыі дэкаратыўна-прыкладной творчасці “Вясёлка”. У вёсцы Ермакі Вікулаўскага раёна прыцягнула ўвагу этнаграфічная выстава “У пошуках мінулага”: энтузіясты збіраюць там прадметы побыту беларусаў-самаходаў канца XIX—пачатку XX стагоддзяў. І ў вёсцы Новабярозаўцы Арамашаўскага раёна выстава “Сцяжынкамі продкаў” таксама прысвечана самаходам, у якіх беларускія родавыя карані.

НАТАЛЛЯ ГАБРУСЬ

Першае знаёмства з выцінанкай

Цюменьскія беларусы М. Піскун і В. Кашаед

Што да канцэртаў, то згадаем найперш юбілейны “Люблю цябе, родная Белая Русь!”: ён прысвячаўся 15-годдзю Моладзевага ансамбля беларускай музыкі ды песні “Палессе” (мастацкая кіраўніца — выпускніца Беларускай дзяржкансерваторыі Тамара Грыгор’ева). У Цюмені, у канцэртнай зале Палаца нацыянальных культур “Строитель” гучалі народныя і эстрадныя песні, найгрышы на баяне, гармоніку, цымбалах, былі прадстаўлены й беларускія танцы. А ў сяле Дзясятава прайшла святочная дзея “З глыбінь народных”, пад час якой ансамблі беларускай песні “Бярозка” ды “Жывіца” знаёмілі гледачоў з гісторыяй, абрадамі, звычаямі, традыцыямі, песнямі беларусаў-самаходаў вобласці. Вядомы й за межамі вобласці Народны ансамбль беларускай песні “Лянок” даў канцэрт “У гучанні музыкі — народны пачатак”.

А якая прыгажосць і сіла ў беларускіх народных святах! Пад час Дзён у вобласці прайшло свята ўрадджаю Багач — у вёсцы Навалокці, што ў Ішымскім раёне. Беларускія гурты “Лянок”, “Спадчына”, “Сузор’е” натхнёна спявалі як жніўныя песні, так і пра Бацькаўшчыну, каханне, сям’ю, да таго ж правялі на вясковай вуліцы абрад Багач. Ён глыбокі па сэнсе, яркі, прыгожы. (Пра тое, як праводзяць Багач беларусы ў Іркуцку — гл.: “Жывы агонь даўніх традыцый” (ГР, 6.11.2014). — Рэд.). А ў Заводаукаўскім раёне, у вёсцы Лыбаева беларусы правялі старадаўні абрад памінання продкаў Дзяды.

Згадаем гімназіі ды школы — там таксама беларусам рады, і шэраг імпрэзаў ладзіўся для дзяцей і падлеткаў. Напрыклад, у 5-й гімназіі Цюмені прайшла канцэртная праграма “Добры дзень таму, хто ў гэтым даму”, прысвечаная святу Багач. Беларусы расказалі пра яго адметнасці, гучалі адпаведныя песні, гімназісты паўдзельнічалі ў самім абрадзе. У 37-й школе Цюмені ладзілася праграма “Традыцыі і рамёствы” — для вучняў малодшых класаў. Спецыялісты па беларускай культуры з Цэнтра нацыянальных культур шмат цікавага расказалі дзецям, вадзілі з імі карагоды, паказалі вырабы з саломкі, вышыўкі, выцінанкі. У 5-й ды 16-й гімназіях тэматычныя сустрэчы прайшлі пад назвай “У сям’і беларусаў” — прысвячаліся яны сямейным традыцыям, асаблівасцям выхавання, побыту беларусаў. Гаварылі, чаму шмат было ў Цюменьскай вобласці беларусаў-самаходаў, гучалі песні на беларускай і рускай мовах, ладзіліся беларускія гульні. У школах, гімназіях звярталі ўвагу на тое, што расіяне і беларусы маюць агульны Дзень народнага адзінства, дэманстраваўся відэаролік “Расія — Беларусь”.

→ Стар. 2

ВЕСТКІ

Інтэлектуальны рэсурс

Іван Іванаў

На другім З’ездзе беларускіх вучоных, які прайшоў у Мінску, прынята Стратэгія навукова-тэхнічнага развіцця краіны: “Навука і тэхналогіі: 2018—2040”

Зауважаеце, як апошнім часам у свеце бурна развіваецца электратранспарт? Тэндэнцыя, трэд… А ўсё таму, што — і глабальнае пацяпленне, і ў эканоміцы — арыентацыя на “зялёныя тэхналогіі”, а яшчэ — цэны на паліўна-энергетычныя рэсурсы танцуюць, ды й радовішчы газу й нафты вычарпальныя. Вучоныя даўно сцвярджаюць: інтэлектуальныя рэсурсы — больш даўгавечныя. Больш тэхналагічныя. Ну і гэтак далей. Таму й выбірае Беларусь — новыя тэхналогіі, шлях інавацыйнага развіцця айчыннай навукі.

Пра тое, якія навуковыя кірункі найперш варта развіваць, улічваючы выклікі часу, як наладзіць эфектыўнае ўкараненне ў вытворчасць новых распрацовак ды шмат пра якія іншыя праблемы гаварылі госці, дэлегаты другога З’езда вучоных Беларусі, які праходзіў у Мінску 12-13 снежня. У форуме, як паведамлялі СМІ, паўдзельнічала 2,6 тыс. чалавек, у тым ліку й замежныя госці. Прыехалі дэлегаты з усіх рэгіёнаў краіны, а таксама вядомыя вучоныя Саюзнай дзяржавы, СНД, вядучых замежных акадэмій навук, сусветных навукова-даследчых арганізацый і цэнтраў.

У першы дзень з’езда дзевяць яго секцый працавалі на розных пляцоўках Мінска. На другі дзень выстава дасягненняў вучоных разгарнулася ў Палацы Рэспублікі, дзе праходзіла пленарнае пасяджэнне. На ім выступіў з прамовай Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка.

АБРЫСЫ БУДУЧЫНІ

Цёплыя зімы, гарачыя леты

Іна Ганчаровіч

Нататкі пра пацяпленне клімату, прагнозы навукоўцаў і тое, ці будуць у Беларусі праз 100 гадоў расці пальмы, манга і бананы

Што адбываецца з надвор’ем? Летам бывае пад 40, а суровыя зімы з сапраўднымі снежнымі гурбамі — даўно ў мінулым. З такімі пагоднымі выкрунтасамі, можа, і сапраўды гадоў праз 100 Беларусь ператворыцца ў трапічную краіну? Зрэшты, пра глабальнае пацяпленне, парніковы эфект сёння пішуць шмат і па-рознаму. Адны звязваюць пацяпленне з вынікамі гаспадарчай дзейнасці чалавека, іншыя кажуць пра натуральныя працэсы й цыклічнасць у клімаце Зямлі. Адно відавочна: трэба прыстасоўвацца да новых кліматычных умоў.

У Беларусі пацяпленне клімату прыкмячаюць з канца 80-х, асабліва ўзімку. Дзе падзеліся зімы снежныя, марозныя? Вось пішу пра тое — снежань за вакном, каля нуля на тэрмометры і мокра на тратуарах. Баюся, нашы ўнукі-праўнукі хутка будуць радавацца снегу як нечаму незвычайнаму й рэдкаму… І зменьваецца ж не толькі карцінка за вакном, але й усе астатнія звёны прыроднага ланцужка: жывёлы, расліны, рыбы, насякомыя. У беларускіх лясах, палях і рэках з’явіліся чужынцы-прыхадні з паўднёвых рэгіёнаў, зніклі расамаха, паўночны алень, “перасяляюцца” ад нас на поўнач елка, глушэц, цецярук. Змены — істотныя: на поўдні Беларусі ёсць новая агракліматычная зона, якая адпавядае лесастэпам Украіны. Вось якая кліматычная разбалансіроўка. І адбылося парушэнне балансу цяпла й холаду, паводле афіцыйнай інфармацыі, за 25 гадоў, пры павелічэнні сярэднегадавой тэмпературы ўсяго на 1,3 градуса. А калі дадасца некалькі градусаў?

Навукоўцы з брытанскага MetOffice, аналаг Гідраметцэнтра, склалі карту кліматычных змен з прагнозам да канца стагоддзя. Паспрабавалі разлічыць: як глабальнае пацяпленне адаб’ецца на жыцці зямлян, і як будзе выглядаць у розных краінах сельская гаспадарка, рыбалоўства, экспарт-імпарт прадуктаў, ежа. Мы ж да карты брытанцаў дададзім трохі прагнозаў беларускіх вучоных, дзеянняў аграрыяў ды меркаванняў звычайных жыхароў Беларусі.

→ Стар. 4

РЭХА ПАДЗЕІ

Вандроўка на зямлю продкаў

Фільм пра падарожжа ў Беларусь супляменнікаў з Паўладара з'явіўся на папулярным сайце YouTube

Кацярына Мядзведская

З семярых артыстаў Народнага моладзевага вакальнага ансамбля "Надзея" з казахстанскага Паўладара, што ўдзельнічаў сёлета ў трэцім Фэсце мастацтваў беларусаў свету, пяцёра пабывалі ў Беларусі ўпершыню. Кіраўніца гурту Таццяна Пучок і адзін з салістаў Іван Нечапурэнка прыязджалі да нас і тры гады таму, на папярэдні фэст. У Казахстан у сярэдзіне мінулага стагоддзя пераехалі жыць яшчэ дзядулі-бабулі малодых спевакоў. Вядома, што ў 50-60-х поўным ходам ішло асваенне цалінных зямель. І хоць у некаторых сёлетніх гасцей з Паўладара ёсць родныя ў Беларусі, але сувязі з імі падтрымліваюцца пераважна віртуальныя: скайп, электронныя пісьмы, тэлефон.

Народны моладзевы вакальны ансамбль "Надзея" ў Мінску, ля Траецкага прадмесця

У знятым жа артыстамі фільме пра падарожжа ў Беларусь юнакі не хаваюць сваіх пачуццяў: рады сустрэчы з зямлёй прадзедаў. Вось, ідучы па праспекце Незалежнасці ў Мінску, называюць беларускую сталіцу прыгожай і велізарнай. Максім Смакоцін ды Яўген Трыстан увогуле не супраць застацца жыць тут. А Каця Сімікіна задумваецца: ці не паступіць ёй пасля школы ў які-небудзь беларускі ўніверсітэт.

Сёлетняя вандроўка ў Беларусь для іх з Паўладара пачалася... з выступлення ў нацыянальным павільёне на выставе "ЭКСПА-2017" у Астане. І публіка, бачна тое па кадрах фільма, іх цёпла прымала. Некаторыя нават пыталі: ці не знакамітыя беларускія "Харошкі" выступаюць? Ансамбль "Надзея" тройчы радаваў гледачоў спевамі ды танцамі на грандыёзнай сусветнай экспазіцыі — і штораз паспяхова. "Мне не сорамна за калектыў, што прыехаў на трэці Фэст мастацтваў беларусаў свету, — казала мне ў час святочных дзеяў кіраўніца суполкі "Беларусь" Любоў Богнат. — І хоць усе маладыя артысты з ансамбля "Надзея" нарадзіліся ў Казахстане, гэта — сапраўдныя, шчырыя беларусы. Кажучы словамі з гімна, яны "сэрцам адданыя роднай зямлі". Хлопцы і дзяўчаты ў нашай суполцы вывучаюць мову, прыгожа чытаюць вершы Якуба Коласа, Янкі Купалы... А як хваляваліся перад сустрэчай з зямлёй продкаў!.."

Відаць, таму, што сустрэча з Бацькаўшчынай была сапраўды доўгачаканай, здымалі госці на камеру амаль кожны свой крок: едуць у аўтобусе ў гасцініцу, засяляюцца... Пасля — выступленні "Надзеі" ў Белдзяржфілармоніі ды Верхнім горадзе, каля Ратушы. Паездка на Магілёўшчыну, Бабруйск, Нясвіж, непаўторныя краявіды Лагойшчыны і, канешне, прагулка па Мінску — усё гэта ёсць у фільме.

А Любоў Богнат падзялілася са мною навіной: "Нядаўна гурту "Надзея" было нададзена званне народнага. Адпаведны дакумент за подпісам Міністра культуры Казахстана — у нашым офісе на ганаровым месцы. Гурт цалкам абнавіў рэпертуар. Вялікую праграму, на паўтары гадзіны, мы прадставілі ў Беларусі". Прычым моцная ў ёй інструментальная частка. Гармонік, балалайку, флейту, мандаліну музыкі прывезлі з сабой. А энергетыка ў калектыву такая, што, як кажуць, дух захоплівае!

Дарэчы, у сям'і спевака Івана Нечапурэнкі повязі з Беларуссю не толькі крэўныя, але й творчыя. У 1992-м Народны вакальна-інструментальны ансамбль "Арфей" з Паўладара, кіраваў якім Віктар Баланюк (дзядуля Івана!), заняў першае месца на Міжнародным фестывалі "Славянскі базар у Віцебску". А цяпер традыцыі культурных, сяброўскіх сувязяў паміж дзвюма краінамі прадаўжае ўнук.

ТРАДЫЦЫІ

Скарбы добрых спраў

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Тамара Грыгор'ева, кіраўніца гурта "Палессе", адзначае: Дні беларускай культуры — гэта штогод значная падзея ў культурным жыцці вобласці. Актывістам беларускага руху цікава працаваць у школьных, маладзёжных аўдыторыях: там да беларусаў ёсць інтарэс. А сустрэчы праходзяць шумна й весела, у гульнявой форме, з выкарыстаннем наглядных матэрыялаў, з музыкай, песнямі.

Завяршаліся Дні беларускай культуры ў Цюмені, у Палацы нацыянальных культуры "Строитель": вялікім святочным гала-канцэртам "З імгненняў складваюцца лёсы", з запрашэннем актывістаў іншых дыяспар, нашчадкаў беларусаў-самаходаў з аддаленых вёсак вобласці. Старшыня праўлення таварыства "Аўтаномія Беларусь" Марыя Піскун, яе паплечнікі шмат папрацавалі, каб усё прайшло як мае быць. Сама ж энтузіястка, цудоўная спявачка, салістка сямейнага гурта "Спадчына", лічыць: гэта яркая, захапляльная імпрэза штогод зараджае многіх стваральнай энергіяй, дае сілы, нягледзячы на розныя выклікі жыцця й часу, годна, прыгожа, з песняй беларускай ісці па жыцці. Сёлета ж да святочнай дзеі далучыліся многія гурты: "Акварель", "Сузор'е", "Жывіца", "Вясёлка", "Лянок", "Палессе", "Спадчына", "Вячоркі", "Россияночка". Выходзілі на святочную сцэну й маладыя таленавітыя салісты. На думку спадарыні Марыі, гэта, як і багатая праграма Дзён, сведчыць пра здароўе і прыгажосць беларускага руху, пра вялікі патэнцыял таварыства "Аўтаномія Беларусь".

Са сцэны гучала шмат добрых слоў, віншаванняў. Актывісты беларускага руху атрымалі граматы, падзякі, выступалі творчыя калектывы. А ў прасторным вестыбюлі Палаца госці разглядалі творы на выставе дэкаратыўна-прыкладной творчасці, каштавалі дранікі ды іншыя беларускія стравы.

На адрас Марыі Піскун паступіла шэраг віншавальных тэлеграм. За добрасумленную працу падзякі ад старшыні Цюменьскай абласной Думы атрымалі абласная грамадская арганізацыя "Саюз — інтэграцыя братэрскіх народаў" (ёй кіруе Уладзімір Шугля) і таварыства "Аўтаномія Беларусь". Падзячныя пісьмы актывістам беларускага руху ў Цюмені даслаў Упаўнаважаны па справах рэлігій і нацыянальнасцяў пры Савеце Міністраў Беларусі Леанід Гуляка. У прыватнасці, адзначаны Народны самадзейны калектыў — вакальны ансамбль беларускай песні "Лянок" (мастацкі кіраўнік Клаўдзія Зуева), Народны фальклорна-этнаграфічны ансамбль "Вячоркі" (Валянціна Міхіенка), Народны фальклорны ансамбль "Россияночка" (Надзея Вычужаніна), Вакальны сямейны ансамбль "Спадчына" (Надзея Падкарытава). Ушанаваны й актывісты дыяспары: старшыня Цюменьскай гарадской грамадскай арганізацыі "Нацыянальна-культурная аўтаномія беларусаў"

НАТАЛЛЯ ГАБРУСЬ

Беларускія стравы на святe ў Цюмені

Наталля Габрусь, старшыня Мясцовай грамадскай арганізацыі "Нацыянальна-культурная аўтаномія беларусаў горада Табольска" Уладзімір Габрусь, старшыня Рэгіянальнай грамадскай арганізацыі "Нацыянальна-культурная аўтаномія беларусаў Цюменьскай вобласці" Мікалай Сапега, вядучы спецыяліст аддзела па ўзаемадзеянні з палітычнымі партыямі, грамадскімі аб'яднаннямі й прафілактыцы экстрэмісцкіх праяў Камітэта па справах нацыянальнасцяў Цюменьскай вобласці Сяргей Яфімчык.

Вішаванні супляменнікам, а таксама й падзячнае пісьмо ў Цюмень даслала дырэктарка Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур Мінкультуры Беларусі Вольга Антоненка. Пасол Беларусі ў Расіі накіраваў Падзячныя лісты на адрас ансамбляў: адзначаны вядомыя гурты "Жывіца", "Сузор'е", "Бярозка", Вакальная дзіцячая студыя "Вясёлка", а таксама Студыя дэкаратыўна-прыкладной творчасці "Вясёлка", Ансамбль беларускай музыкі й песні "Палессе".

Зрэшты, усе віншаванні-падзякі, якія заслужылі актывісты беларускага руху, і не пералічыць. Сёння аб'яднанне "Аўтаномія Беларусь" — гэта вялікая дружная сям'я, у якой кожны імкнецца нешта рабіць на карысць беларускай культуры. Спадзяемся, і надалей газета будзе расказваць пра іх на сваіх старонках: энтузіясты вартыя таго. А дзякуючы публікацыям пра залацінкі добрых спраў цюменьскіх беларусаў будуць ведаць і на гістарычнай Бацькаўшчыне.

Людміла Бакланава, Наталля Габрусь, г. Цюмень

ВЕСТКІ

Свой голас і свой твар

Рыгор Арэшка

Знакавыя міжнародныя праекты ў Вялікім тэатры Беларусі прыцягваюць увагу публікі напярэдадні Каляд і Новага года

Рознымі шляхамі пашыраецца інфармацыя пра нашу Бацькаўшчыну ў свеце. Пра Мінск усё часцей гавораць і як пра горад, у якім праходзіць Калядны оперны конкурс маладых выканаўцаў. Калегі з Вялікага нам паведамілі: 111 удзельнікаў з 16 краін прыехалі ў Мінск. Сёлета, як і раней, найбольш удзельнікаў з Расіі, Беларусі ды Украіны. Прыехалі спевакі з Грузіі, Казахстана, Арменіі, Ізраіля, ЗША, Малдовы, Латвіі, Кітая, Азербайджана, Францыі, Эстоніі. Пераважаюць сапрана, менш мецца-сапрана, тэнараў, барытонаў і басоў. І ёсць два басы-барытоны.

На сходзе, якім адкрываўся конкурс, да яго ўдзельнікаў звярнуўся генеральны дырэктар Вялікага тэатра Уладзімір Грыдзюшка. Ён нагадаў, што конкурс ужо чацвёрты па ліку, і паўдзельнічала ў ім больш за 400 спевакоў. Дзякуючы ў тым ліку й мінскай сцэне многія з іх здабылі ўжо вядомасць, папулярнасць на сусветных оперных пляцоўках. Але самае галоўнае, лічыць Уладзімір Паўлавіч, што Калядны конкурс вакалістаў у Мінску атрымаў свой твар. На ім пануе непаўторная творчая атмасфера, самі ўдзельнікі сведчаць пра аб'ектыўнае судзейства журы.

КОЛА ЖЫЦЦЯ

Блізкія рэчы з далёкіх часоў

Збіральнікі-энтузіясты, калекцыянеры дапамагаюць наладзіць каштоўны дыялог паміж пакаленнямі, больш даведацца пра гісторыю Бацькаўшчыны

Дзмітрый Сурскі

Напярэдадні Новага года ўсім хочацца прыўнесці ў жыццё абнаўленне. І калі ўсчынаем чарговае парадкаванне жыццёвай прасторы, то заўважаем: як шмат вакол нас цікавых, дарагіх нам рэчаў! Калі ўдумацца, прыгледзецца, то знойдуцца й сапраўдныя рарытэты, якія спалучаюць нас з мінулым ды люструюць частку супольнай гісторыі, культуры. А бывае й так, што артэфакты, прадметы матэрыяльнай спадчыны натхняюць энтузіястаў і на стварэнне музеяў. Скажам, у Гродне ёсць Музей праса — першы ў Беларусі праект такога кшталту. Там больш за 300 самых розных прасаў! А вы чулі пра гродзенскі прыватны "Музей побыту" калекцыянера Януша Паруліса? Экспануюцца тысячы экспанатаў, звязаных з вясковым побытам, школай, мастацтвам, фота- і кінатэхнікай, а сам Януш з ахвотай праводзіць экскурсіі.

Пра каго б яшчэ з энтузіястаў-калекцыянераў варта было сказаць? Нямала ў СМІ матэрыялаў пра шматбаковую падзвіжніцкую дзейнасць калекцыянера-філакартыста Уладзіміра Ліхадзедава. Менш вядома пра Ігара Сурмачэўскага з Мінска, які збірае, рэстаўруе старабеларускія абразы. Дзякуючы яго стараннням адноўлены такія адметныя праваслаўныя абразы Беларусі, як Ружанская Божая Маці Адзігітрыя XVII ст. і Дзісненская Адзігітрыя XVI—XVII стагоддзяў. Аднойчы, ведаю, калекцыянер уратаваў ад вывазу ў замежжа цудатворны абраз Божай Маці, які напрыканцы XVIII ст. апошні ваявода Мінска Адам Хмара падараваў касцёлу ў сяле Дуброва. Найбольш актыўна майстар займаецца палескімі абразамі XVIII—XIX стагоддзяў, збіраецца пісаць пра тое кнігу. Ёсць у зборах Ігара Сурмачэўскага й рэчы часоў Вялікага Княства Літоўскага і Рэчы Паспалітай, у асноўным прадметы шляхты: пячаткі, дакументы, пісьмы, карты, кнігі, посуд, жывапіс і гравюры. Некаторыя экспанаты, уратаваныя калекцыянерам, дэманструюцца ў музейных залах Беларусі. Напрыклад, шляхецкі жаночы гардэроб XIX—XX стагоддзяў — у мінскім "Доме Ваньковічаў".

Пра калекцыяванне ў Беларусі шмат цікавага ведае старшыня Беларускага саюза дызайнераў Дзмітры Сурскі, сам збіральнік з дзяцінства. Збіраў фанцікі ад цукерак, пазней — упакоўкі ад цыгарэт рэдкіх, як цяпер кажуць, брэндаў. З тых упаковак, дарэчы, Дзмітры стварыў пацешнага робата. Згадвае, з якім імпэтам даследаваў у дзяцінстве змесціва сарайчыка паблізу дома. Пэўна, якраз тыя дзівосныя знаходкі й падштурхнулі хлопчыка да калекцыявання. Бо знайшоў там цацачныя цягнікі, нажніцы, інструменты. І прыгожыя, унікальныя рэчы траплялiся. З часам прыйшлі ў жыццё паштовыя маркі: флора і фаўна. Тое "першае сур'ёзнае" ды асэнсаванае "калекцыяванне" доўжылася гадоў шэсць. У студэнцкія гады цікавасць да збірання рэчаў толькі ўзрасла. Тады ж яму пашанцавала пабываць у пасёлку, які йшоў пад знос, ды ў старых хатах знайсці, уратаваць каштоўныя артэфакты — нават беларускую тэатральную афішу 1883 года. Яна й цяпер — упрыгажэнне каштоўнай калекцыі, якую Дзмітры з вялікім захапленнем збірае.

Акрамя плакатаў, найбольш яму цікавыя нажніцы, эмаляваны посуд. Нажніц у калекцыі — каля 150: медыцынскія, манікюрныя, цырульныя, швейныя, маленькія-вялікія... Прыцягваюць увагу як старыя мадэлі, так і сучасныя. Чаму ўзнік такі вось інтарэс? Раней Дзмітры быў кіраўніком тэмы і распрацоўваў шырокі асартымент нажніц у Інстытуце тэхнічнай эстэтыкі. Было ў дызайнера некалькі запатэнтаваных вынаходак, якія таксама ёсць у ягонай калекцыі.

Што да эмаляванага посуду, то яго, кажа, складана знаходзіць. Такі посуд каштаваў даволі танна, і калі псаваўся, то яго выкідвалі. А нешта й ацалела ў хвалях часу. У калекцыі Дзмітрыя Сурскага ёсць эмаляваныя званочак, лейка, шыльды з назвамі вуліц, вартаўнічок для малака (каб не збягала пры кіпячэнні), кружка з сімволікай маскоўскай Алімпіяды-80. Ёсць і рэчы без штампа — прадукцыя арцеляў. Асаблівую ўвагу прыцягвае кавярнік, зроблены ў Гомелі ў 1956 годзе: формай нагадвае вядомыя еўрапейскія пачатку ХХ стагоддзя. Але гэта выраб айчынны. Дзмітры ўдакладняе: такія прадметы добра дэманструюць старую тэхналогію, яе ўнікальнасць.

Адзін з плакатаў Дзмітрыя Сурскага

Цікавая ў Дзмітрыя й калекцыя жывапісу, з асаблівай увагай на эцюды. Ёсць у зборы эцюды, што выйшлі з-пад рук Барыса Заборава, Ізраіля Басава, Ліпы Кроля, Юзэфа Пучынскага, Віталя Цвірко. Там і працы сяброў дызайнера: Аляксандра Сільвановіча, Аляксандра Вахрамеева, Дзмітрыя Маслія, Сяргея Малішэўскага ды іншых. Пра калекцыю ўладальнік згадвае з цеплынёй і любоўю, любіць тыя творы часам разглядаць.

Марыць Дзмітры Сурскі пра тое, што ў Беларусі будзе вялікі Музей прыватных калекцый. Бо ёсць што паказаць! І падобныя музеі ўжо ёсць у свеце. А будзе музей — будзе куды аддаць рэчы, якія чамусьці замінаюць гаспадарам, "шукаюць новае месца жыхарства". І не ўсе ж калекцыянеры маюць магчымасць запрашаць да сябе цікаўных, каб зборы паказаць. Музей — гэта і выхад на сусветны ўзровень, магчымасць працаваць з турыстамі, гуртаваць аднадумцаў. І было б нядрэнна, разважае далей Дзмітры, прыносіць на "ночы музеяў" рэчы — музеям у дар. І фарміраваць калекцыі з даступных прадметаў — ужо сёння: з тых рэчаў, якія звязаны з матэрыяльнай культурай, дызайнам Беларусі. Такія рэчы ёсць у крамах, іх выпускаюць на беларускіх прадпрыемствах — можна паказваць найбольш цікавыя экзэмпляры. Так што разам з Музеем прыватных калекцый было б няблага стварыць і Музей дызайну, і Музей тэхнікі — у Беларусі ж моцная вытворчая база. Карацей, прастора для дзейнасці — неабсяжная.

Асабіста для Дзмітрыя калекцыяванне — хобі, якое прыносіць вялікую радасць. Занятак спалучаны з прафесійнай зацікаўленасцю, дапамагае ў працы. Калекцыі ўдзельнічалі ў выставах, яны натхняюць на вывучэнне матэрыяльнай культуры Бацькаўшчыны. У прыватнасці, рэалізаваны праект Беларускага саюза дызайнераў "Back to USSR", дзе былі прадстаўлены артэфакты эпохі, праведзена выстава рарытэтных швейных машынак. У калекцыі Дзмітрыя ёсць прадметы яго аўтарства: і згаданыя ўжо нажніцы, і плакаты. Ён займаецца рэстытуцыяй, вяртаннем у Беларусь рарытэтных беларускіх плакатаў. У свой час значная іх частка была згублена ў Расіі, цяпер дызайнер выкупляе творы, якія там захаваліся, у асноўным іх якасныя лічбавыя копіі.

Пад Новы год не варта спяшацца, парадкуючы рэчы, выкідваць усё нам непатрэбнае на сметніцу. Магчыма, нешта спатрэбіцца калекцыянерам. А калекцыйная справа ў Беларусі жыве даўно: згадаем хаця б графа Эмерыка фон Гутэн-Чапскага, на аснове калекцыі якога працуе ўнікальны музей у польскім Кракаве. Адкрыты ж ён недалёка ад цэнтра горада: на вуліцы Ю. Пілсудскага, 12. "У 1894-м свой каштоўнейшы музейны скарб у шасці таварных вагонах граф перавёз са Станькава ў Кракаў, які быў на той час па-за межамі Расійскай імперыі", — піша пра тое краязнаўца Лявон Целеш. (Больш падрабязна гл.: "Падарожжа ў Кракаў. — ГР, №30, 10. 08. 2017). Дарэчы, у інтэрнэт-вікіпедыі ёсць артыкул "Беларускія калекцыянеры". Шэрагі руплівых збіральнікаў немалыя й сёння. Мне вядома, напрыклад, пра Уладзіслава Заленскага з Міншчыны, які збірае старабеларускія рэчы з сямігадовага ўзросту. За восем гадоў Уладзіслаў стварыў Музей беларускага по быту ў вёсцы Старая Падваложка Бярэзінскага раёна.

Повязь часоў, дыялог пакаленняў, спадчына, след на зямлі... Дзякуючы збіральнікам, калекцыянерам нам удаецца больш поўна захаваць згадкі-ўспаміны пра мінуўшчыну Бацькаўшчыны, нібыта пачуць галасы таленавітых папярэднікаў, ацаніць плён іх працы, стваральныя намаганні, павучыцца майстэрству. А часам і знайсці, спасцігаючы сутнасць старых рэчаў, каштоўныя падказкі для ўласных праектаў на будучыню.

Марыя Мініч,
мастацтвазнаўца

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Такія святочныя строі

Народнаму касцюму прысвяціла прыгожую вечарыну Екабпілскае беларускае таварыства "Спатканне"

Непаўторнае "Свята народнага касцюма" прайшло ў Екабпілсе, слаўным горадзе на берагах Даўгавы. Сябры-беларусы запрасілі на яго й дэлегацыю Даўгаўпілскага Цэнтра беларускай культуры. Ладзілі свята суполка "Спатканне" і Дзённы цэнтр "Разам быць" у плыні культурнага праекта "Знойдзем, параўнаем, захаваем для Латвіі": ён прымеркаваны да 100-годдзя Латвійскай Рэспублікі.

Тэма народнага касцюма — сакральная. Ужо не толькі навукоўцы лічаць, што нацыянальны касцюм — гэта неацэнная гістарычная спадчына, багацце й самабытнасць народа. З такім падыходам і былі прадстаўлены латышскія, беларускія, рускія, украінскія строі, паказаны іх адметнасці ды падабенствы.

Беларускі касцюм, маючы агульныя карані з рускім і ўкраінскім, фармаваўся ва ўзаемаўплывах латышскай, літоўскай, польскай, рускай і ўкраінскай традыцый. Ды ўсё ж ён — самабытны: унікальная з'ява. Узяць, скажам, тэхнікі афармлення: вышыўка, узорнае ткацтва, карункі, аплікацыя... У Беларусі гістарычна склаліся 22 варыянты этнакасцюма, рэгіянальныя ж адрозненні ў асноўным палягаюць у дэталях, матывах і сюжэтах арнаменту, спосабах нашэння асобных частак касцюма, у каляровай гаме. Раней, дарэчы, па касцюме й вызначалі, з якой мясцовасці чалавек, яго сямейнае становішча, прыкладны ўзрост.

На свяце дэлегацыі прадстаўлялі свае касцюмы, расказвалі пра іх. Гаспадары прадставілі на суд гледачоў цікавую відэапрэзентацыю, паказалі дэфіле як фабрычных мадэляў, так і касцюмаў, пашытых уласнымі рукамі па сваіх жа эскізах. Дэлегацыя з Ліван паказала славянскія касцюмы, у тым ліку й пашытыя ўласнаручна.

І мы прыехалі прыгожа. Кіраўніца ЦБК Жанна Раманоўская — у касцюме Віцебскага рэгіёну (гістарычная рэканструкцыя), расказала яна й пра адметнасці мужчынскага й жаночага адзення. У камплект жаночага касцюма ўваходзяць кашуля, спадніца, фартух, пояс, безрукаўка, галаўны ўбор. Кашуля — з даматканага палатна. Тканымі ці вышытымі ўзорамі з чырвонай ці чырвона-чорнай пражы ўпрыгожваліся рукавы, плечы, каўнер, манжэты. Спадніца — ваўняная ці льняная, былі самыя розныя колеры і ўзоры, пераважна клетка й паласа. Сакральны элемент — пояс — мог быць тканым, плеценым ці вязаным, багата ўпрыгожваўся арнаментам. У тэму прагучаў ад нас і верш Максіма Багдановіча "Слуцкія ткачыхі" на беларускай мове, а таксама ў перакладзе на латышскую.

МАРЫЯ ПАМЕЦЬКА

На свяце ў Екабпілсе

Прэзентацыя, прадстаўленне касцюмаў, іх апісанне й дэфіле чаргаваліся музычнымі нумарамі — іх паказалі як екабпілскі ансамбль "Завіруха", так і госці: вакальны гурт "Пралескі" з Даўгаўпілса і прадстаўнікі Ліванскага славянскага таварыства "Узоры". Мы, даўгаўпілсцы, вельмі ўдзячны кіраўніцы суполкі "Спатканне" Валянціне Дарашчонак — за тое, што зладзіла цудоўнае свята й нас хораша, з душою прыняла. Дарэчы, беларусаў Даўгаўпілса і Екабпілса звязваюць даўнія партнёрскія стасункі.

Марыя Памецька,
Екабпілс — Даўгаўпілс

РАДАСЦЬ ТВОРЧАСЦІ

Галерэя таленавітых сяброў

Мастацкая галерэя “Універсітэт культуры”, якой нядаўна споўнілася 15 гадоў, актыўна рэалізуе разнастайныя творчыя праекты з беларусамі замежжа

Святочная Калядная імпрэза ў Мастацкай галерэі “Універсітэт культуры”

ЮРЫЙ ІВАНОЎ

Павел Сапоцька

Іван Ждановіч

Чытачы газеты памятаюць, што ў Мастацкай галерэі “Універсітэт культуры” — а гэта самы цэнтры Мінска, у Палацы Рэспублікі — праходзіла сёлета выстава “Зора і Вітаўт”. Кажучы пра тое ў інтэрв’ю для часопіса “Беларусь. Belarus” (“Прыгожае люстэрка галерэі” — 2017, №9), яе дырэктар, магістр культуралогіі, выкладчык Універсітэта культуры і мастацтваў Павел Сапоцька падкрэсліў: задума выставы з’явілася дзякуючы стасункам з калектывам рэдакцыі газеты “Голас Радзімы”. І ўдакладніў: “Калі набліжаўся чарговы З’езд беларусаў свету, мы абмяркоўвалі: што б цікавае прадставіць? Выйшлі на Згуртаванне беларусаў свету “Бацькаўшчына”, канкрэтызавалі задуму. Былі ў нас ідэі наконт мастацкай выставы, а ўрэшце вырашылі абмежавацца дакументальнай, прысвечанай вядомым дзеячам беларускай дыяспары ў ЗША — Зоры і Вітаўту Кіпелям”.

Галерэя была створана ў 2002-м і перададзена Беларускаму дзяржуніверсітэту культуры й мастацтваў. Дзейнасць яе скіраваная на падтрымку розных творчых ініцыятыў, у тым ліку й юных талентаў. З сёлетніх праектаў выклікала немалы грамадскі рэзананс, напрыклад, выстава пясочнай графікі — міжнародны праект з удзелам амаль 40 аўтараў з Беларусі, Украіны, Расіі, Малдовы і Літвы. Па словах Паўла Сапоцькі, бадай што палова галерэйных праектаў — міжнароднага ўзроўню: “Мы ладзілі праграмы з творцамі, а таксама й арганізацыямі, установамі культуры й адукацыі, дыппрадстаўніцтвамі, творчымі суполкамі з розных краін: Расія, Польшча, Літва, Латвія, Эстонія, Украіна, Славакія, Германія, Італія, Іран, Ізраіль... Прайшла нядаўна сумесная выстава з Амбасадай Японіі, быў цікавы праект з Выдавецкім домам “Звязда” пры падтрымцы Міністэрства інфармацыі з Амбасадай Кітая”.

У Галерэі ёсць дамоўленасці з амбасадамі Эквадора, Індыі, Палестыны, Расіі ды Італіі. Нядаўна распачаўся праект “Беларускія таленты ў свеце” — гэта спроба прыгожа паказваць на Бацькаўшчыне творчасць беларусаў, што жывуць у розных краінах. А такія творцы ёсць і ў Індыі, Эквадоры... Нядаўна ж Павел даслаў у рэдакцыю артыкул пад рабочай назвай “Мінск — Масква: творчы вечар Фёдара Баравога і Валерыя Калінічэнкі” — мяркуем выдаць яго ў бліжэйшы час. Абодва творцы — пісьменнікі, прычым ураджэнец Буда-Кашалёўскага раёна (і ягоны Ганаровы грамадзянін) Валеры Калінічэнка жыве ў Маскве, ён член Саюза пісьменнікаў і заслужаны работнік культуры Расіі. Зрэшты, пачытаеце самі. Павел засяроджвае ўвагу: Культурна-асветніцкая праграма “Беларускія таленты ў свеце”, заснаваная рэдакцыямі газеты “Голас Радзімы”, часопіса “Беларусь. Belarus” і Мастацкай галерэяй “Універсітэт культуры” — паспяхова стартавала. Быў у галерэі ў 2016-м і праект з Дабрачынным фондам беларуса з Санкт-Пецярбурга Вячаслава Заранкова “Созидающий мир” — выстава “Беларусь вачыма піцерскіх мастакоў”, да Дня Незалежнасці Беларусі. А ў жніўні 2016-га прайшла выстава да 140-х угодкаў Станіслава Жукоўскага па выніках пленэра, які праходзіў у Пружанскім раёне. Тады галерэя працавала супольна з піцерскім аб’яднаннем “Перасоўнікі XXI стагоддзя”, якое ўзначальвае Валеры Выбаржанін.

У планах Галерэі — шырэй прадстаўляць у Беларусі творчасць беларускіх мастакоў замежжа. Павел марыць далучаць да праектаў і амбасады. Скажам, “адпрацаваць” такі фармат мастацка-дакументальных выстаў, як “Беларусы ў Малдове” і “Малдаване ў Беларусі”. Дарэчы, у Кішынёве даўно і плённа працуе мастак-беларус Вячаслаў Ігнаценка, прыгожа заявіла пра сябе і фотамастачка Ганна Мазур: у яе была персанальная фотавыстава. Пісалі мы пра мастачку з Францыі з беларускімі родавымі каранямі Ларысу Нуры-Шакінко. З намі распачаў супрацу мастак, кіраўнік Растоўскай рэгіянальнай грамадскай суполкі “Саюз беларусаў Дону” Уладзімір Банцэвіч, які родам з Палесся, з-пад Пінска. Карацей — паказаць ёсць што. І мы спадзяемся, што ў Новым годзе з Мастацкай галерэяй “Універсітэт культуры”, з яе маладым, ініцыятыўным дырэктарам, са спрыяннем беларускіх суполак замежжа — усім нам разам шмат удасца зрабіць на карысць Бацькаўшчыны.

АБРЫСЫ БУДУЧЫНІ

Цёплыя зімы, гарачыя леты

Беларускія кавуны — гэта ўжо салодкая рэальнасць

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Мяркуючы па карце, у розных шыротах планеты пацяпленне клімату выявіцца па-рознаму. Для адных краін стане бедствам засуха і неўраджай, для другіх — магутныя паводкі, для трэціх — пажары. У Беларусі, сцвярджаюць ужо нашы навукоўцы, “пацяпленне клімату ў бліжэйшыя дзесяцігоддзі да ярка выяўленых негатыўных з’яваў не прывядзе”. І яшчэ: “Магчыма, будзе нават больш пазітыўных момантаў. Дзякуючы працягламу спякотнаму лету і дастатковай увільготненасці глебы беларусы змогуць збіраць па два ўраджаі за сезон”. І айчынныя энергетыкі настроены аптымістычна: “Цяперашняе падвышэнне тэмператур нясе для нашай краіны нямала добрага”. Бо цёплыя зімы — гэта ж эканомія энергарэсурсаў. А нам пара ўжо выбіраць кандыцыянеры, бо ўлетку анамальная спякота, магчыма, будзе доўжыцца не тыдзень, а як на Украіне: месяц, а то й два.

“Калі клімат змяніць нельга, то да яго трэба адаптаваць нашу сельскую гаспадарку”, — кажуць беларускія аграрыі дый асабліва не чакаюць ад мора пагоды. За апошнія гадоў 20 ім удалося амаль у два разы павысіць ураджайнасць збожжавых. Павелічэнне вегетацыйнага перыяду (амаль на месяц!) дало магчымасць сельгасаграрыям увесці ў абарот новыя культуры: кукурузу, сою, прасо. Шырока пайшла на палі пайза — кармавая культура, якая вытрымлівае працяглую засуху і здольная даваць некалькі ўкосаў за сезон. Зерне пайзы — як у проса, прыдатнае на корм свойскай жывёлы й птушкі, а зялёную масу, сена й салому ядуць каровы, коні. Укараняецца ў вытворчасць соя, азімы ячмень, пашыраюцца пасевы рапсу. Дарэчы, рапс — гэта стэпавая расліна з велізарным патэнцыялам. Сёння гэта найкаштоўная біядабаўка да камбікармоў для жывёл, крыніца для атрымання біядызелю. У Светлагорскім раёне Гомельшчыны адна з гаспадарак паспяхова займаецца сланечнікам, а пад Гомелем гаспадаркі вырошчваюць зялёны гарошак і спаржавую фасолю.

І мой сусед, са стажам дачнік, з аптымізмам глядзіць у будучыню: “Цяпер пацяпленне клімату заўважна і ў мяне на стале”. На дачы ў яго — амаль Краснадарскі край: ёсць бахча, вінаграднік, арэшнік. З павышэннем сярэднегадавых тэмператур прыходзяць новыя культуры на прысядзібныя ўчасткі. Сёння ў Беларусі нікога не здзівіш мясцовым балгарскім перцам, баклажанамі, пекінскай капустай, грэцкімі арэхамі. Знаўцы кажуць, што арэхі беларускай селекцыі пераўзыходзяць па якасці прывазныя. Не першы год растуць у нас экзатычныя для Беларусі кавуны — у тым ліку й на палях каля прэзідэнцкай рэзідэнцыі “Дразды”. Сам жа Прэзідэнт у 2014-м сабраў там ураджай кавуноў, якому маглі б пазайздросціць астраханскія бахчаводы: мяркую, кансультанты былі добрыя. Вырошчваннем карысный ягады займаюцца гаспадаркі ў Мінскай, Гомельскай і Брэсцкай абласцях. Культура дае неблагі прыбытак: рэнтабельнасць — да 200 працэнтаў!

Пацяпленне клімату радуе і аматараў вінаграду. Раней у нас ён рос, ды салодкіх ягад было малавата. Праз гадоў 50-100 пры такіх тэмпах пацяплення Беларусь можа ператварыцца ў краіну вінаградарства: трэба ў малдаван ды грузінаў досвед пераймаць. У Пінскім раёне вырошчваюць вінаград для прамысловага выкарыстання. Гарачае сонца на Гомельшчыне спеліць абрыкосы, персікі, ківі, на соткі прыйшла й дыня.

Ну а як жа пальмы-фінікі, манга, бананы? Пажывем — пабачым. Дарэчы, у цэнтры Мінска садоўнік-эксперыментатар ужо шмат гадоў вырошчвае трапічныя расліны, паспяхова адаптуе іх да нашых умоў. Ён, як і я, не ведае: якая будзе Беларусь праз сто гадоў. Я, паміж намі, не надта веру ў доўгатэрміновыя прагнозы кліматолагаў. Заўважце: яны й самі называюць свае прадказанні на далёкую перспектыву няйначай як “верагодныя тэндэнцыі”, у якіх заўсёды ёсць мноства “калі”. Несумненна, у змяненні клімату ёсць частка нашай віны. Ды калі мы ўсе разам перастанем карыстацца гаручым, спынім заводы, перасядзем на равары… Думаеце, паўплываць на ўмовы надвор’я ўдасца? І немагчыма ж павесці ўсіх жыхароў планеты на... барацьбу з глабальным пацяпленнем. Таму, мяркую, варта нам асвойвацца ў новых умовах, быць дзейнымі аптымістамі, наладжваць сваё жыццё так, каб атрымліваць ад яго радасць — і дзяліцца ёю з іншымі. Чаго й жадаю ўсім нам у Новым годзе!

Заснавальнік: Установа Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь «Рэдакцыя газеты «Советская Белоруссия». Вул. Б. Хмяльніцкага, 10а, 220013, Мінск
Рэдактар Віктар Міхайлавіч Харкоў
Адрас рэдакцыі: Вул. Б. Хмяльніцкага, 10а, 220013, Мінск
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 61. Выдадзена 2 сакавіка 2009 г. Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь
Бюро па рэкламе: Тэл. +375 17 287 16 91
Тэлефон рэдакцыі: +375 17 287 15 32; факс: +375 17 287 15 26
E—mail: golas_radzimy@tut.by
Аб’ём выдання: 1 друк. арк.
Тыраж: 1945. **Заказ:** 1801
Час падпісання ў друк: 20.10
Выходзіць 1 раз на тыдзень
Газета надрукавана на Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛП №02330/106 ад 30.04.2004. Праспект Незалежнасці, 79, 220013, Мінск
Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках “Голасу Радзімы”, могуць не супадаць.
© “Голас Радзімы”, 2017